

УДК: 792.7:78.087.6

ВОКАЛЬНО-ЕСТРАДНЕ ВИКОНАВСТВО УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Каблова Тетяна – кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності
orcid.org/0000-0002-6664-5288

Тетеря Віктор – народний артист України, професор кафедри академічного
та естрадного вокалу, Інститут мистецтв, Київський університет ім. Б. Грінченка, м. Київ
orcid.org/0000-0002-6172-9255,
DOI.org/10.35619/ucpm.vi32.257
t.kablova@kubg.edu.ua

Наведено огляд досліджень щодо теорії музичної естради як частини масової культури. Розглянуто умови формування та становлення української вокально-естрадної музичної культури в контексті основ масового вокального мистецтва. Виявлено підходи до визначення естрадного мистецтва як соціокультурного явища в історичному континуумі, зазначено стилі і напрями масової музичної культури, а також роль засобів масової комунікації для поширення вокально-естрадного мистецтва. З'ясовано, що естрадно-вокальна музика розвивається в усіх доступних традиційних та новітніх, синтезованих жанрах і претендує на своєрідне значення в формуванні психологічного портрету сучасної людини.

Ключові слова: масове мистецтво, естрада, вокал, музична культура.

Обґрунтування і мета дослідження. Серед контекстуальної експлікації музичного мистецтва, особливої уваги заслуговує вокально-естрадне виконавство. Зазначене обґрунтовано тим, що тривалий час естрадна музика та виконавство не входило в постійне поле вивчення науковців й не викликало потреби глибокого занурення в свою специфіку. Сьогодні можна спостерігати значне поширення естрадного виконавського мистецтва на всіх рівнях соціокультурного простору, а також мистецької освіти: в початкових мистецьких закладах, позашкільних, у закладах вищої освіти всіх рівнів акредитації. Такий попит на обізнаність у галузі естрадного виконавства вимагає ретельного дослідження всіх його складових не тільки на рівні методології, а й на рівні соціокультурних, мистецтвознавчих, культурологічних чинників.

Ступінь наукової розробки. Для дослідження зазначеної теми вивчалися наукові доробки, присвячені вивченню мистецтва вокалу та, безпосередньо, вокально-виконавській творчості в контексті культури (В. Антонюк, Н. Говорухіна, Г. Грица, Н. Дрожжина, М. Муратов); формуванню концепту мистецького процесу відповідно до соціокультурних умов (С. Аверінцев, Т. Адорно, О. Самойленко, О. Сапожнік, Г. Сендс, І. Шароєв, Х. Ортега-і-Гассет); розвідки, присвячені вивченню таких естрадних компонент, як становлення естрадної пісні на теренах України (М. Мозговий), пісенність, в тому числі й естрадна як музично-жанровий феномен в естрадно-масовій культурі (Т. Рябуха), еволюція естрадного мистецтва (Т. Самая), питання естрадної контамінації (І. Бобул). На сьогодні не має упорядкованого визначення вокально-естрадного виконавства як потужної складової сучасного простору.

Отже, *мета статті* – розглянути чинники та умови існування вокально-естрадного виконавства України кінця ХХ – поч. ХХІ ст. та поняття «естрада» як основу розвитку мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Культурологічний вектор вокально-естрадного виконавства простягається в антропологічному напрямі в контексті історико-культурного сенсу існування конкретного соціуму, який, в свою чергу, є носієм колективного несвідомого в процесі сприйняття художнього твору. Тобто одним із завдань у сфері естрадно-вокального виконавства стає висвітлення соціокультурної семантики існуючого покоління. Іншими словами, формування взаємодії між жанровою природою цієї галузі та емоційно-чуттєвими факторами людської культури. Таким чином відбувається опредмечування існуючих емоційних факторів становлення людини у відповідній художній формі, що стає частиною «життєвого світу» тією мірою, якою віддзеркалює його психологічний устрій та впливає на нього.

Йдеться про те, що людська особистість на всіх рівнях свого існування потребує певного відгуку від світу, що її оточує. Для цього індивідуум повинен мати можливості донесення свого емоційного стану до всіх оточуючих. У свою чергу вокальне мистецтво є найбільш доступним людині [3].

Пісня в своєму побутовому вигляді не потребує особливих знань та вмінь й частіше функціонує саме як емоційна сфера втілення людиною своїх переживань та радощів, доступним для інших засобом. Доступність тут посідає першочергове місце, бо саме через єднання доступними засобами мистецтва певних соціальних груп виявляється масовість того чи іншого виду мистецтва в культурно-просторі буття. В свою чергу, це дозволяє говорити про особливості відгуку оточення людини на її емоційне кодування засобами пісні своїх переживань, а також механізми цілеспрямованого

формування доступності емоційного коду. Основи масового вокального мистецтва закладалися у процесі зміни парадигм класицизму і романтизму. Естраду традиційно визначають як вид мистецтва, що охоплює музичні (пісня, інструментальна п'єса), хореографічні (танцювальна мініатюра), театральні (інтермедія, скетч, фейлетон) та циркові (жонглювання, еквілібристика, акробатика, дресування) жанри. На основі сценічної практики здійснювалося розмежування головних складових, які, втім, зберігають суттєві взаємозв'язки (аж до створення синтетичного дійства – шоу). Так, відомий мистецтвознавець І. Шароев визначає естраду як особливий вид мистецтва, що поєднує майже всі просторово-часові мистецтва, що також переконує у її багатогранності [10; 67]

Слід зазначити, що закономірності і особливості розвитку різних форм масової музичної культури вибудували естетичні ознаки вокальної естради, зокрема дотримання певних еталонів (загальнолюдські цінності, ідеал, універсальність, зорієнтованість на традиції тощо). Ці елементи і структури в вокально-естрадній музиці відіграють роль естетичних, формотворчих і мовно-виражальних стереотипів. У своєму дослідженні О. Сапожнік вказує на факт виокремлення популярної вокальної музики саме в аспекті мистецьких традицій і новацій. Тобто усім зрозуміла й загальнодоступна вокальна музики, що має безумовне визнання серед широкого слухацького загалу, зв'язки з традиціями нації незалежно від стилю та часу її створення [8; 42].

Основною функцією естрадного мистецтва є створення простору психологічного розвантаження масового глядача та слухача, відгук на проблемні моменти з реального побуту та реальних почуттів, притаманні всім індивідуумам. Цікавим та влучним є твердження американського мистецтвознавця Г. Сендса, який трактує естрадне мистецтво найглибшим та найточнішим відображенням того часу, в який воно має популярність та попит, у порівнянні з академічним мистецтвом, спрямованим на більш позачасовий вимір існування [10; 238]

Альтернативою цьому є певні стилі і напрями масової музичної культури, які надають масовій естрадній пісенності певної самобутності, оригінальності як на стилістичному, так і виконавському рівнях. Серед них варто назвати популярні у різні періоди розвитку масової естради пісенний, модальний і вільний джаз, джаз-рок і фьюжн; фолк-рок, «нову хвилю», арт-рок, різновиди важкого року («хард», «хеви-метал», «треш», «дет») та ін. Як своєрідні естетичні явища серед масиву естрадних пісень з їхніми виразними пісенно-романсовими витоками, сприймаються інкрустації незвичних інтонаційних формул, притаманних цим стилям (названа ознака виявляє спорідненість масової музики з академічною на основі принципів гри стилями і стильового діалогу, внаслідок яких відбувається адаптація і переосмислення чужорідних стилістичних елементів), упровадження принципів баладно-блюзового компонування і виконання, спонукаючи масову аудиторію до відповідної емоційної реакції.

Стрімке поширення на межі ХХ-ХХІ ст. вокально-естрадного мистецтва зумовлене, передусім, бурхливим розвитком засобів масової комунікації. Тотальна доступність завдяки новітнім технічним досягненням зумовили постійне домінування такого мистецтва в житті людини. Видовищність і розважальність, пропагування серед найширших аудиторій легкості сприйняття для поширення української естради стали заміниками академічного та утилітарного типів культури, які відрізнялися залежно від соціально-економічного становища її споживачів.

Іншим чинником поширення і розквіту естрадної культури стало те, що її творці вчасно відчули момент появи у публіки достатніх коштів для того, щоб платити за уніфікований культурний продукт. Засоби відтворення й поширення музики ставали все доступнішими і, водночас, досконалішими, а прагнення публіки до сприймання якісних шоу – сильнішим.

Вокально-естрадна музики є потужним дзеркалом соціально-історичного континууму її функціонування. Це пов'язано з тим фактом, що однією з умов є факт її тиражування, що можливо тільки за насиченості своєрідними інтонаційними, словесними, стильовими формулами часу. Йдеться про те, що естетичні параметри взаємодії масового естрадно-музичного мистецтва з реципієнтом, споживачем вокально-естрадного продукту ґрунтуються на культурологічно-соціологічних чинниках, спрямованих на зовнішнє оформлення номера, на стиль поведінки виконавця.

О. Самойленко [7], розглядаючи діалог музики з аудиторією стверджує, що створена музика є поезією людської душі, засобом спілкування зі слухачем і носієм невичерпного інформаційно-культурного змісту. При цьому дослідниця наголошує, що музичний смисл, природа музичної семантики є універсальними домінантами, вивчення яких дає можливість досягти глибинних аналітичних вимірів мистецтва.

Отже, доступна усім віковим категоріям і верствам населення вокально-естрадна музика повинна мати найширшу аудиторію, бо спрямована на задоволення миттєвих часових запитів людей та реагує на будь-яку нову подію в житті суспільства. Сучасне музичне мистецтво естради має специфічні художні особливості й засоби виразності, характеризується типовою манерою контакту з публікою, акторською майстерністю, здатністю до миттєвого перевтілення.

Формування та становлення української вокально-естрадної музичної культури може відзначатися легкістю сприйняття внаслідок стереотипних інтонаційних формул, переважно фольклорного походження. Незалежно від суспільно-політичних реалій та процесів, народна пісня постає універсальною формою національно-культурної ідентифікації. Диференціація народної пісенної творчості за жанрами та видами залежить від міри традиціоналізації соціокультурного досвіду етносу. Своєрідна еволюція фольклору у контексті взаємодії колективно-індивідуального (народного) та індивідуально-колективної (професійно-літературного) на думку українського етномузиколога С. Грици [2; 148] й стало підґрунтям для поширення естрадно-вокального мистецтва сучасності.

Це зумовило еволюцію формо- та стилетворчих, мелодико-лінгвістичних, фактурно-жанрових складових сучасної пісенної естради. Сутність стильового демократизму масової музики, зокрема музичної естради, змушує дбати про вироблення нових норм не тільки естетики, стилістики і смаку, а й потенціалу масового використання тих елементів естради, які за умов грамотного застосування імпонують публіці. Посилення фольклорного начала в українській естраді зумовило такі тенденції її розвитку: широке використання народнопісенної естетики з одночасним запозиченням новітніх музичних прийомів; професійну «фольклоризацію» і стилізацію естрадних творів – репрезентантів рок- та поп-музики; зростання зацікавленості композиторів академічного напрямку музичною естрадою, що відчутно вплинуло на зростання її художнього рівня і збагачення співацького репертуару.

Характеризуючи сьогоденну вокально-естрадну музику як духовно-культурний феномен слід акцентувати увагу на ній як амбівалентному утворенні, у якому органічно поєднуються елементи професійної музики і фольклорні здобутки, що дозволяє у такий спосіб реалізувати функції соціокультурної інтеграції та соціалізації індивіду у сучасному світі. З іншого боку, саме масове суспільство має потребу в мистецтві, здатному оперативнo реагувати на безперервне зростання та змінюваність його запитів.

У сучасному просторі вокально-естрадна музика трактована з позицій призначення масовості та відповідності критеріям сьогоденної популярності широкої аудиторії. Але протягом свого становлення, особливо на теренах України, можна визначити тяжіння до підвищення професійної якості в галузі естрадно-вокального виконавства. Це формує таку визначальну рису сучасного естрадного простору, а саме поєднання популярного та елітарного ціннісного підходів крізь призму національних традицій. Про це ж йдеться в роботах Т. Рябухи, яка вказує, що «фактично в кожній національно-пісенній культурі в ХХ ст. складається, формується і різноманітно оновлюється свій оригінальний естрадно-пісенний жанровий стиль» [4; 14], що є значним досягненням української пісенної естради в історичному жанрово-комунікативному напрямку.

Отже сьогодні у більшості жанрів української вокально-естрадної музики – у текстах, стильовій сфері (часто також у візуальному ряді чи сценографії) тощо – виявляється потужний емоційно-психологічний та естетичний потенціал традицій національної вокальної лірики.

Найбільш влучним на сьогодні є саме перформативне мистецтво в галузі естрадно-вокального виконання, бо саме такий тип дозволяє продемонструвати характерний для сучасності синтез мистецтв з позицій з'єднання різних видових художніх ознак, умовою існування якого є взаємозумовленість різних родових естетичних категорій, епічного, драматичного та ліричного начал, оскільки саме в перформативному мистецтві вони знайшли нові художні якості і можливості, способи взаємодії. Сьогодні сюди входять не тільки сольні концерти зірок сучасної естради, які теж характеризуються як певні сценічні дійства, а й мюзикли, оперети, рок-опери тощо.

Щодо клубної естрадної культури – то це окрема сфера існування вокально-естрадного виконавства, що передбачає використання різних типів та жанрів пісенної музики в закритих, різних за масштабом майданчиках. Відповідно до спрямованості клубного закладу може бути використано увесь спектр виконавства: від джазу до ритмічно-танцювальних пісенних зразків.

Одним з основних складових сучасного естрадного простору також є й рок-культура. Слід наголосити, що саме ця сфера, на рівні з пісенністю як такою, отримала розвиток в українському мистецтві кінця ХХ ст. Український рок існує у вигляді розважальної музики, що не несе в собі поглибленого смислового навантаження, та інтелектуальної, де присутні концептуально значущі ідеї суспільства. Сьогодні рок є не лише формою культури чи музичним напрямом, саме через рок музику найчастіше пропагуються ідеали, що є результатом громадської свідомості.

Отже, джерела стилетворення протягом останньої третини ХХ ст. надзвичайно різноманітні: індивідуальні мистецькі стилі народжуються нині у ситуації тотального синтезу, що відбиває плюралістичний погляд митців на світ, є відтворенням у музиці різноманітних світоглядних діалогів, різних точок зору на життя. Світосприйняття сучасної людини передбачає широту переконань. У

конкретних індивідуальних стилях це нерідко матеріалізується через поєднання у межах одного твору цілком несумісних на перший погляд інтонаційно-сміслових начал.

Звичайно, усі ці пошуки спрямовані переважно, на те, щоб відповідати вимогам часу, слухачів і моді. З огляду на це музичний бізнес – це, передусім, система отримання прибутку, що зумовлює багатство використовуваних у ньому жанрів і стилів, тоді як фольклорна музика (як феномен історичного гатунку, а також принципово не бізнесова сфера музичної культури, тобто пропозиція автентичної музики народу), на думку Т. Адорно, становить альтернативну можливість для популярної музики, яку продукує музичний бізнес [10; 32].

Сучасне естрадне видовище складне за своєю структурою. Воно охоплює не лише мистецьку творчість виконавця (виконавців), а й не менш напружених і творчих зусиль колективу постановників. Тому організаційно-постановочний аспект сучасної музичної естради має не менш суттєве значення, ніж власне виконавство як таке. Т. Рябуха відзначає, що «багатоскладовість сучасної естрадно-пісенної стилістики передбачає її... здатність охопити всі сфери життя і, як результат, відповідати будь-яким смакам і потребам» [5; 8].

Висновки. Підводячи підсумки, можна стверджувати, що сьогодні естрадно-вокальна музика розвивається в усіх доступних традиційних та новітніх, синтезованих жанрах та претендує на своєрідне значення в формуванні психологічного портрету сучасної людини. Вона розвивається як жанрова галузь, що допускає створення власної аксіології і міфології, які корелюються з сучасністю, як певним спектром подій, де запозичення трактовано як сферу єднання, а вирішення складних життєвих проблеми відбувається засобами наявного досвіду суспільства, його сприйняттям та оцінці, як в загальножиттєвому, так і в художньому значеннях.

Список використаної літератури

1. Бобул І. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. миств. : 26.00.01. Київ, 2018. 23 с.
2. Грица С. І. Мелос української народної епіки. Київ. Наук. думка, 1979. 245 с
3. Каблова Т., Тетеря В. Народна пісня як інтенціональна складова у творчості М. Лисенка. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*: зб. наук. пр. № 37: електронний ресурс: [http://elibrary.kubg.edu.ua/17241/1/T_Kablova_V.Teterya_AP_n37_2016%20\(1\).PDF](http://elibrary.kubg.edu.ua/17241/1/T_Kablova_V.Teterya_AP_n37_2016%20(1).PDF)
4. Мозговий М. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореф. дис. ... канд. миств. : 17.00.01. Київ, 2007. 20 с.
5. Рябуха Т. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради : автореф. дис.... канд. миств. : 17.00.03. Харків, 2017. 20 с.
6. Самая Т. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. миств. : 26.00.01. Київ, 2017. 199 с.
7. Самойленко О. Явление артефакта в контексте психологии искусства. *Музичне мистецтво і культура: Наук. вісник Одес. держ. консерваторії ім. А.В. Нежданової*: зб. наук. ст., гол. ред. О.В. Сокол. Одеса: Астропринт, 2002. Вип. 3. С. 12–21.
8. Сапожник О. В. Популярна естрадна музика в Україні: історичний екскурс. *Мистецтво та освіта*. 2003. № 4. С. 11–13 ; 2004. № 1. С. 19–20.
9. Шароев И. Г. Режиссура эстрады и массовых представлений : Москва : ГИТИС, 1992. 433 с.
10. Dahlhaus C. Systematische Musikwissenschaft. Wiesbaden, 1982. 380

References

1. Bobul I. Zhanrovi formy ta stylovi konotatsii vokalno-estradnogo vykonavstva v muzychnii kulturi Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia: avtoref. dys. ... kand. mystetstvozn.: 26.00.01. Kyiv, 2018. 23 s.
2. Hrytsa S. I. Melos ukraïnskoyi narodnoyi epiky. Kyiv. Naukova dumka, 1979. 245 s.
3. Kablova T. Teterya V. Narodna pisnya yak intentsialna skladova u tvorchosti M. Lysenka/ *Aktualni problemy istoriyi, teoriyi ta praktyky khudozhnoyi kultury*: zb. Nauk. Prats № 37: elektronnyy resurs: [http://elibrary.kubg.edu.ua/17241/1/T_Kablova_V.Teterya_AP_n37_2016%20\(1\).PDF](http://elibrary.kubg.edu.ua/17241/1/T_Kablova_V.Teterya_AP_n37_2016%20(1).PDF)
4. Mozghovyi M. Stanovlennia i tendentsii rozvytku ukrainskoi estradnoi pisni: avtoref. dys. ...kand. mystetstvozn.: 17.00.01. Kyiv, 2007. 20 s.
5. Riabukha T. Vytoky ta intonatsiini skladovi ukrainskoi pisennoi estrady: avtoref. dys ...kand. mystetstvozn.: 17.00.03. Kh., 2017. 20 s.
6. Samaia T. Vokalne mystetstvo estrady yak chynnyk kulturnoho zhyttia Ukrainy druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia: dys. ... kand. mystetstvozn.: 26.00.01. Kyiv, 2017. 199 s.
7. Samoylenko O. Yavlenye artefakta v kontekste psykhohohy yskusstva. *Muzychne mystetstvo i kultura: Naukovyy visnyk Odeskoyi derzhavnoyi konservatoriyi im. A.V.Nezhdanovoyi*: zb. Nauk. statey., hol. Red. O.V. Sokol. Odesa: Astroprynt, 2002. Vyp. 3.
8. Sapozhnik O. V. Populyarna estradna muzyka v Ukrayini: istor. Ekskurs //Mystetstvo ta osvita. 2003. № 4. S. 11–13 ; 2004. № 1. S. 19–20.
9. Sharoev I. Directing stage and mass performances: Moskva : GITIS, 1992. 433 p.
10. Dahlhaus C. Systematische Musikwissenschaft. Wiesbaden, 1982. 380

ВОКАЛЬНО-ЭСТРАДНОЕ ИСПОЛНИТЕЛЬСТВО УКРАИНЫ КОНЦА XX – НАЧАЛА XXI СТ.

Каблова Татьяна – кандидат искусствоведения, доцент, заведующая кафедры инструментально-исполнительского мастерства,
Тетеря Виктор – народный артист Украины, профессор кафедры академического и эстрадного вокала,
 Институт искусств, Киевский университет им. Б. Гринченка, г. Киев

Осуществлен обзор исследований по теории музыкальной эстрады как части массовой культуры. Рассмотрены условия формирования и становления украинской вокально-эстрадной музыкальной культуры в контексте основ массового вокального искусства. Раскрыты подходы к определению эстрадного искусства как социокультурного явления в историческом континууме, указано стили и направления массовой музыкальной культуры, а также роль средств массовой коммуникации для распространения вокально-эстрадного искусства. Выявлено, что эстрадно-вокальная музыка развивается во всех доступных традиционных и новых, синтезированных жанрах и претендует на своеобразное значение в формировании психологического портрета современного человека.

Ключевые слова: массовое искусство, эстрада, вокал, музыкальная культура.

VOCAL AND POPULAR PERFORMANCE OF UKRAINE AT THE END OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURIES

Kablova Tetiana – PhD in Arts, associate professor, Head of the Chair of Instrumental and Performing Arts, Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv
Teteria Victor – professor of academic and variety singing, Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University

An overview of research on the theory of the musical variety as a part of mass culture as a whole is given. The conditions of formation and formation of Ukrainian vocal and variety music culture in the context of the basics of mass vocal art are considered. Approaches to the definition of variety art as a sociocultural phenomenon in the historical continuum are described, the styles and directions of mass musical culture, as well as the role of mass communication for the distribution of vocal and variety art are described. It is revealed that pop-vocal music develops in all available traditional and modern, synthesized genres and claims a peculiar importance in forming a psychological portrait of a modern man.

Key words: mass art, pop music, singing, musical culture.

UDC: 792.7:78.087.6

VOCAL AND POPULAR PERFORMANCE OF UKRAINE AT THE END OF XX-BEGINNING OF XXI CENTURIES

Kablova Tetiana – PhD in Arts, associate professor, Head of the Chair of Instrumental and Performing Arts, Institute of Arts of Borys Grinchenko, Kyiv University, Kyiv
Teteria Victor – professor of academic and variety singing, Institute of Arts of Borys Grinchenko, Kyiv University

The aim of this paper is to consider the main factors and conditions for the existence and functioning of the vocal and variety performance of Ukraine at the end of the XX – beginning of the XXI century, to consider the concept of the variety stage as a basis for the present development of art in the context of the formation of mass culture of the late XX – the beginning of the XXI century.

Research methodology. More than ten sources on this topic were analyzed. An interesting background was the research of vocalists of practitioners, popular performers of modern Ukraine. In article trends in contemporary mass art from the point of view of consumption of popular music are analyzed.

Results. It has been established that the cultural vector of vocal and variety performance extends in the anthropological direction in the context of the historical-cultural meaning of the existence of a particular society, which in its turn is a carrier as a collective unconscious in the process of perception of a work of art. In order to define variety art as a sociocultural phenomenon in the historical continuum, the styles and directions of mass musical culture, as well as the role of mass communication for the dissemination of vocal and variety art, are outlined. Total availability due to the latest technological advances has led to the constant dominance of such art in human life. Entertainment and entertainment, propaganda among the widest audiences of ease of perception for the spread of the Ukrainian variety became substitutes for academic and utilitarian types of culture, which differed depending on the socio-economic status of its consumers.

Novelty. An attempt is made in this paper to identify the links between social, historical factors and vocal, variety music, and to define variety art as a combination of popular and elitist value approaches through the prism of national traditions. It can be argued that today, pop-vocal music is developing in all available traditional and modern, synthesized genres and claims to be of particular importance in forming a psychological portrait of a modern man.

The practical significance. The materials of the article can be used in the education of vocalists, as well as in the study of the socio-psychological direction of musical art.

Key words: mass art, pop music, singing, musical culture.

Надійшла до редакції 1.11.2019 р.